

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Голова приймальної комісії
Рівненського державного
гуманітарного університету
проф. Р. М. Постолюк
«29» березня 2019 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 027 «МУЗЕЄЗНАВСТВО, ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО» для
вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр» на основі здобутого ступеня
(освітньо-кваліфікаційного рівня) бакалавра, спеціаліста, магістра

Схвалено вченою радою
Художньо-педагогічного факультету
Протокол №2 від «19» лютого 2019 р.

Голова вченої ради
Художньо-педагогічного факультету доц. Н. Б. Дзюбишина

Розробники: проф. В. Г. Виткалов
доц. Л. К. Костюк
доц. Л. М. Казначеева

Рівне – 2019

Програма фахового випробування зі спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство» для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр» на основі ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) бакалавра, спеціаліста, магістра.
В. Г. Виткалов, Л. К. Костюк, Л. М. Казначеева. Рівне : РДГУ, 2019. 16 с.

Розробники:

Виткалов В. Г., кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології та музеєзнавства РДГУ

Костюк Л. К., кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології та музеєзнавства РДГУ

Казначеева Л. М., кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології та музеєзнавства РДГУ

Рецензент:

Волков С. М., доктор культурології, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту культурології Національної академії мистецтва України.

Програма фахового випробування «Історія культури» зі спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство» для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр» на основі ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) бакалавра, спеціаліста, магістра визначає вимоги до рівня підготовки вступників у межах програми підготовки бакалаврів, зміст основних освітніх компетентностей, критерії оцінювання знань вступників, рекомендовану літературу та інформаційні ресурси.

Розглянуто на засіданні кафедри культурології та музеєзнавства РДГУ (протокол №2 від «19» лютого 2019 р.).

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ	5
МОДУЛЬ 1. ТЕОРІЯ КУЛЬТУРИ	5
МОДУЛЬ 2. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ	5
МОДУЛЬ 3. ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ КУЛЬТУРИ	10
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ.....	14
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	15
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС	16

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового випробування складається з питань теорії та історії культури, що відповідають змісту підготовки фахівців за спеціальністю 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство» і передбачає комплексну оцінку знань, умінь і навичок щодо їх використання під час розв'язання професійних завдань майбутньої професійної діяльності з культурології.

Зміст програми представляє навчальний матеріал, який зосереджує увагу на теоретичних засадах теорії культури, особливостях розвитку української та зарубіжної культури.

Програма фахового випробування складається з пояснювальної записки, в якій висвітлюються мета вступного випробування, вимоги до рівня підготовленості вступника, порядок проведення вступного випробування, порядок оцінювання відповідей вступників; зміст тем та питань вступного випробування; критерії оцінювання відповідей вступників; надається список рекомендованої літератури та інформаційного ресурсу.

Мета фахового випробування полягає в перевірці теоретичних знань та умінь вступників в межах освітньо-професійної програми бакалавра, необхідних для успішної практичної діяльності бакалавра з музейної справи та охорони пам'яток історії та культури.

Фахове випробування покликане *вирішити такі завдання*:

- комплексно перевірити якість засвоєних знань у контексті вимог навчальних програм теоретичних та історико-культурологічних дисциплін;
- виявити рівень знань вступників щодо оволодіння ними теоретичними основами культури, фактами та явищами з історії української і зарубіжної культури;
- перевірити сформованість умінь вступників щодо застосування ними набутих знань для культурологічного аналізу актуальних проблем сучасності;
- з'ясувати рівень загальної та мовної культури вступників.

Вимоги до рівня підготовки вступника. На фаховому випробуванні «Історія культури» вступник повинен продемонструвати:

- ґрунтовні знання основних розділів професійно-орієнтовних дисциплін освітньої програми бакалавра музеєзнавства, пам'яткознавства;
- розуміння культурологічних понять та категорій та уміння влучно їх формулювати та використовувати;
- уміння підтверджувати теоретичні положення фактами з історії української та зарубіжної культури;
- професійні уміння аналізу суспільних процесів і явищ у контексті науки про культуру;
- відповідність культурологічних знань сучасному рівню розвитку гуманітарних наук.

Фахове випробування «Історія культури» проводиться в усній формі. У фаховому випробуванні беруть участь вступники на основі здобутого ступеня (ОКР) бакалавра, спеціаліста, магістра.

Порядок проведення вступного випробування.

Вступне випробування проводиться згідно з розкладом, складеним приймальною комісією Рівненського державного гуманітарного університету.

Допуск до вступного випробування вступників здійснюється за умови наявності аркуша результатів вступних випробувань та документа, що засвідчує особу (паспорт).

Фахове випробування проводиться в усній формі, що передбачає надання відповідей на питання екзаменаційних білетів. Вступник отримує тільки один комплект екзаменаційних завдань, заміна завдань не дозволяється. Екзаменаційні білети складаються відповідно до даної програми, друкуються на спеціальних бланках за встановленим зразком та затверджуються головою приймальної комісії Рівненського державного гуманітарного університету.

Під час фахового випробування вступник має право звернутися до екзаменаторів з проханням щодо уточнення умов завдань. Натомість вступнику не дозволяється користуватися сторонніми джерелами інформації (електронними, друкованими, рукописними) та порушувати процедуру проходження фахового випробування, що може бути причиною для відсторонення вступника від вступних випробувань.

Для письмового запису відповідей на екзаменаційні завдання використовуються аркуші усної відповіді відповідного зразка. Після внесення вступником відповіді до зазначеного аркушу він ставить під нею свій підпис, що підтверджується підписами голови та екзаменаторами фахової атестаційної комісії.

Порядок оцінювання відповідей вступників.

Оцінювання відповіді вступників на вступному випробуванні здійснюється членами фахової атестаційної комісії, призначеної згідно з наказом ректора.

Оцінки відповіді кожного вступника визначаються за 200-бальною шкалою.

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

МОДУЛЬ 1. ТЕОРІЯ КУЛЬТУРИ

Тема 1. Теоретичні основи культури.

Сутність культури. Джерела її виникнення та формування.

Виникнення й історична еволюція поглядів на культуру в європейській та українській культурологічній думці.

Два рівні у структурі культури. Форми культури та їх характеристика. Взаємообумовленість та взаємодія матеріальної та духовної культури.

Функції культури. Класифікація культури.

Основні типи та концепції культури.

Поняття світової та національної культури. Національна та регіональна культура.

Творчість – основа розвитку культури. Мистецтво – провідна форма функціонування культури. Специфіка художнього образу як мови мистецтва. Стиль у мистецтві. Основні види мистецтва. Специфіка засобів виразності кожного виду мистецтва.

Теоретичні засади збереження культурної спадщини.

Культура України у світовій культурній спадщині.

МОДУЛЬ 2. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Тема 2. Культура первісного суспільства та стародавньої доби на теренах України

Матеріальна культура і мистецтво палеоліту, мезоліту, неоліту (живопис, музика, обряди, прикраси).

Вплив географічних факторів на культурні процеси та систему господарювання давнього населення на території України.

Трипільська археологічна культура: її історичні межі, особливості, матеріальна основа (землеробство, житло, одяг) та духовні форми (міфологічні уявлення, обряди, свята, мистецтво).

Духовна культура стародавнього населення України (протонеоліт – епоха бронзи).

Культура епохи раннього заліза: кіммерійці, скіфи, сармати. Поширення елліністичної культури на теренах давньої України. Держави Північного Причорномор'я та їх культура.

Тема 3. Культура східнослов'янського населення давньої України

Походження східних слов'ян, територія їх розселення. Найдавніші писемні джерела про слов'ян. Витоки матеріальної, духовної культури і мистецтва східних слов'ян.

Зарубинецька і черняхівська культури та їх роль в етногенезі слов'ян.

Літописні джерела про східних слов'ян. «Повість минулих літ».

Система господарювання слов'ян (землеробство, тваринництво, мисливство, рибалство, бджільництво) та її вплив на розвиток духовної культури.

Релігія слов'янських племен. Міфологічні уявлення східних слов'ян, міфологічний простір давньослов'янського язичництва. Пантеон богів.

Землеробський календар східних слов'ян. Свята, обряди, форми дозвілля, художня творчість (усна, пісенна, музична, танцювальна, театральна). Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво.

Тема 4. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства

Київська Русь в історії української культури. Соціокультурні умови виникнення Київської Русі, її історичні межі.

Прийняття християнства – вагома подія у розвитку культури та мистецтва (образотворчого, архітектури, музичного, театального, ігрового, декоративно-прикладного). Ювелірне мистецтво. Пісенне і музичне мистецтво. Вплив християнства на культуру Київської Русі. Видатні діячі: княгиня Ольга, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах.

Храми і монастирі – осередки літописання та освіти. Книгосховища та бібліотеки. Літописання як феномен давньоруської культури. Літописець Нестор та його «Повість минулих літ». «Повчання Володимира Мономаха своїм дітям» - пам'ятка староукраїнського письменства. Агіографічна література. «Києво-Печерський патерик». «Слово о полку Ігоревім».

Визначні пам'ятки культури і мистецтва Київської Русі: Десятинна церква, Золоті ворота у Києві, Києво-Печерська лавра, Софія Київська, Чернігівський Борисоглібський собор.

Правова культура. «Руська правда» як феномен правової культури давньоруської доби.

Святково-обрядова культура, її особливості. Система дозвілля різних соціальних груп населення. Творчість скоморохів.

Культура Галицько-Волинського князівства. Соціально-історичні умови розвитку культури Галицько-Волинської Русі та її характерні риси. Данило Галицький як культурний діяч.

Ремесла, декоративне та ужиткове мистецтво Галицько-Волинської Русі. Архітектура, скульптура і малярство.

Освіта і письменство. «Галицько-Волинський літопис» - визначна пам'ятка українського «красного письменства».

Основні культурні досягнення давньоруської доби. Значення культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства в історичному контексті розвитку української культури.

Тема 5. Культура України другої половини XIV століття – XVI століття

Історичні умови розвитку культури на українських землях у XIV – XVII ст.: занепад Галицько-Волинського князівства, перебування під владою Великого князівства Литовського, Речі Посполитої.

Літописна книга та зародження книгодрукування. Пересопницьке Євангеліє - визначна рукописна пам'ятка староукраїнської мови та мистецтва XVI століття.

Іван Федоров та його роль у розвитку книгодрукування в Україні. Перші друковані книги «Апостол», «Буквар», «Острозька Біблія» та ін.

Полемічна література: представники, основні ідеї. Петро Скарга «Про єдність церкви Божої». Мелетій Смотрицький «Тренос».

Діяльність культурно-освітніх осередків. Роль православної церкви у культурних процесах. Братства як культурно-освітні осередки. Братські школи. Острозька та Києво-Могилянська академії. Перші українські вчені – Юрій Котермак, Павло Русин. Визначні діячі української культури князь Василь-Костянтин Острозький, Іов Борецький, Іван Вишенський.

Архітектура й образотворче мистецтво. Розвиток мистецтва (орнаментального, іконопису, хорового співу), усної народної творчості (думи) та ремісничого виробництва.

Музика і театр. Виникнення лялькового театру. Виступи скоморохів. Шкільний і народні театри. Побутова драма.

Зростання міст. Розвиток культури у містах. Поліетнічне середовище міст. Цехи. Роль Магдебурзького права у подальшому розвитку української культури у центрі європейських демократичних цінностей.

Ранній гуманізм в Україні. Формування гуманістичного світогляду в українській культурі.

Вплив Люблінської та Берестейської уній на стан українського суспільства та його культуру.

Виникнення козацтва як осередку демократичності й побратимства, захисту волі і православної віри. Самобутність козацької культури.

Тема 6. Культура України XVII – XVIII століть

Історичні умови розвитку культурного життя українського народу у XVII-XVIII століттях. Основні риси ренесансної культури в Україні.

Козацтво як культурне явище. Ідеали козацької культури. Побут та культура Запорозьких козаків. Школи Запорозької Січі – продовжувачі традицій братських шкіл. Освіта на Гетьманщині. Відновлення традицій Київської Русі та ідеалів національно-визвольної боротьби.

Утвердження культури бароко в Україні. Барокове світовідчуття й світобачення. Самобутність українського бароко, його характерні риси.

Риси барокового стилю в українській літературі. Поезії Л. Барановича, І. Величковського, С. Яворського. Особливості барокової історіографії в літописах Г. Граб'янки, С. Величка.

Освіта та наукові знання в Україні. Києво-Могилянська академія – провідний науково-освітній центр православного світу. Відкриття Львівського університету у 1661 р. Діяльність Греко-католицької духовної семінарії. Єзуїтські колегії. Василіанські школи. Початкові школи при церквах в монастирях.

Розвиток барокової ораторської прози: збірники проповідей Л. Барановича, І. Галятовського.

Особливості українського бароко в образотворчому мистецтві: іконопис, гравіювання, світський живопис. Барокові іконостаси І. Конзелевича. Виникнення світського портрета в трьох композиційних варіантах – погрудному, поясному та на повний зріст.

Барокова архітектура (культова, житлова, оборонна) як синтез старої традиції мурованого будівництва, започаткованої в княжу добу, та дерев'яного народного будівництва. Найвищий розквіт архітектури – доба Мазепи. Розвиток скульптури в українських землях. Львів як центр ремесла й мистецтва в добу бароко.

Література і музична культура. Українська барокова музика та музична освіта. Мелодії кантів – джерело для розвитку культової музики. Партесний хоровий спів. Театральне мистецтво: вертеп, шкільна драма (містерії, мораліте, інтермедії, інтерлюдії, драма). Ярмаркові вистави.

Ідеї Просвітництва в Україні. Творчість Григорія Сковороди. Вплив творчості Г.Сковороди на нову українську літературу.

Тема 7. Українська культура кінця XVIII – початку XX ст.

Історичні умови розвитку культури в українських землях наприкінці XVIII – початку XX ст.

Генезис та періодизація національно-культурного відродження в Україні наприкінці XVIII – початку XIX століття.

Політика російського царизму щодо української культури. Діяльність товариств (Кирило-Мефодіївське, Просвіта). Розвиток освіти (школи, гімназії, університети). Образотворче мистецтво та архітектура. Музичне мистецтво (М.Березовський, А.Ведель, Д.Бортнянський, С.Гулак-Артемовський, М.Лисенко, М.Леонтович). Театральне мистецтво

(Г.Квітка-Основ'яненко, І.Карпенко-Карий, М.Кропивницький, М.Старицький, М.Заньковецька). Українська опера.

Українська література (І.Котляревський, М.Гоголь, Ю.Федькович, Т.Шевченко, П.Мирний, Леся Українка). Розвиток наукових знань в Україні. Педагогічна думка (О.Духнович, М.Драгоманов, Б.Грінченко) та фольклористики (М.Максимович, М.Костомаров, П.Чубинський).

Роль творчості Тараса Шевченка у розвитку української культури. Т. Шевченко – світоч українського народу. Наукова, просвітницька та культурна діяльність М.Драгоманова. Феномен Лесі Українки в культурі.

Виникнення українського гімну (В. Вербицький та П. Чубинський).

Особливості розвитку західноукраїнської культури та мистецтва у складі Австро-Угорської імперії. Піднесення національно-визвольного руху. І. Франко – визначний український письменник, вчений та громадсько-політичний діяч. Піднесення національно-визвольного руху.

Культурне життя в Україні наприкінці ХІХ - початку ХХ століття. Поява ідей самостійності та незалежності України.

Модерністський період національно-культурного відродження та його характерні риси в мистецтві. Творчість діячів авангардної культури України. Культурні процеси в Україні в роки Першої світової війни (1914-1918 рр.). Розвиток культури за часів Української національно-демократичної революції (1917–1921).

Тема 8. Історія української культури в період комуністичної диктатури ХХ ст.

Культурне будівництво в радянській Україні. Політика українізації. Ліквідація у 1920-х роках неписьменності населення. Створення радянської системи освіти. Заснування ВУАН. Наукові дослідження 1920–1930-х років. Український культурний ренесанс. Розвиток образотворчого, театрального та музичного мистецтва. Діяльність театру «Березіль». Зародження українського радянського кінематографу. Творчість О. Довженка. Пошук нових форм в архітектурі.

Сталінські репресії проти діячів української культури. «Розстріляне відродження». Насильне призупинення розвитку української національної культури. Розвиток мистецтва соціалістичного реалізму: образотворче мистецтво, скульптура, архітектура.

Культурне життя в Україні в роки Другої світової війни. Висвітлення патріотичних, національних почуттів народу в мистецьких творах (М. Рильський, П. Тичина, В. Сосюра). Діяльність української науково-технічної інтелігенції в тилу. Кіномистецтво в роки Великої Вітчизняної війни.

Культурний розвиток в УРСР після війни. Образотворче мистецтво післявоєнних років. Здійснення переходу до обов'язкової семирічної освіти (1953 р.), Закон про реформування шкільної освіти (1959 р.), реорганізація вищих навчальних закладів.

Розвиток театрального мистецтва. Провідні театри України. Драматургія М. Зарудного, В. Минка, О. Коломійця. Розвиток кіномистецтва в УРСР. Телебачення – нове явище культурного життя. Розвиток книговидавничої справи.

Культурно-мистецькі процеси в умовах хрущовської «відлиги». «Шістдесятництво» в УРСР та його лідери. Значення руху «опору» для розвитку української культури.

Наукові досягнення радянських учених. Створення українськими ученими першої в СРСР та Європі ЕОМ. Розвиток ракетної техніки, космонавтики, використання атомної енергії в мирних цілях. Роль Академії наук та її президента Б. Патона у розвитку української науки.

Кіномистецтво: кіностудії, видатні режисери (О.Довженко, С.Параджанов, Ю.Ільєнко), актори (І.Миколайчук, Б.Ступка). Музичне мистецтво: видатні композитори (В.Сільвестров, М.Скорик) диригенти (С.Турчак), вокалісти (А.Солов'яненко, М.Стефюк).

Українське естрадне мистецтво: видатні композитори (П.Майборода, В.Івасюк, М.Мозговий), виконавці (С.Ротару, В.Зінкевич, Р.Кириченко), колективи («Смерічка», «Ватра», тріо Маренич). Відомі мистецькі колективи (хорові, танцювальні, музичні). Видатні діячі літератури (О.Гончар, А.Малишко, Л.Костенко).

Радянська система освіти, запровадження загальнообов'язкової середньої освіти. Розширення музейної мережі та культурно-освітніх закладів. Літературний процес в Україні у 1980–х роках. Закон УРСР «Про мови в Українській РСР» (1989 р.).

Діячі української культури в еміграції (Є. Маланюк, С. Гординський, І.Багрянний, О.Архипенко, Я.Гніздовський, А.Рудницький та ін.). Українська вища школа за кордоном. Український вільний університет у Відні. Українська господарська академія в Побєбрадах. Український високий педагогічний інститут ім. М. Драгоманова у Празі. Український науковий інститут у Берліні. Канадський інститут українознавчих студій при Альбертському університеті.

Тема 9. Культура України в умовах нової соціальної реальності (1991 – 2018 рр.)

Суспільно-історичні процеси в Україні доби незалежності та їх вплив на розвиток культури. Провідні домінанти розвитку культури наприкінці ХХ ст. – початку ХХІ ст.

Зміна статусу культури в незалежній Україні. Правові основи розвитку культури. Закон України «Про культуру». Особливості освоєння культурної спадщини в Україні. Діяльність Товариства охорони пам'яток історії та культури та Центру ОПІК.

Вплив ринкових відносин та масової культури на формування національного культурного простору. Створення мережі культурної індустрії та культурної комунікації. Розмаїття видавничої діяльності. Поява системи Інтернет в культурному просторі України.

Соціально-культурні ініціативи діячів культури та громадських організацій. Фестивальний рух. Розвиток у сучасній музиці традицій народного мелосу. Поп-музика, рок-музика, джаз-музика.

Розмаїття творчих спілок та об'єднань митців поза межами офіційних організацій. «Бу-Ба-Бу», мистецько-літературне об'єднання «Січкаря», мистецьке об'єднання «Дзига», клуб українських митців «КУМ» та ін.

Розвиток літератури, образотворчого, музичного і театрального мистецтва, музейної справи, туризму, сфери дозвілля. Культурні процеси в регіонах. Діяльність центрів сучасного мистецтва в Україні.

Основні тенденції у розвитку української культури на початку ХХІ століття. Зміна світосприйняття у споживача культури.

Подальша глобалізація сучасного життя. Наростання соціальної апатії у частини населення. Процес пошуку нових форм культурної самореалізації індивіда у нових соціально-історичних умовах.

«Помаранчева революція» і проблеми формування нових засад у культурній політиці.

Революція Гідності у ціннісному вимірі культури. Культурний процес в Україні під впливом військової експансії Росії та його вплив на зміну ціннісних орієнтацій населення і прискорення формування національної свідомості. Українська культура як чинник протидії культурній експансії. Військові дії на Сході України та культурно-мистецькі процеси сучасності.

Розгортання процесів за створення єдиної помісної церкви в Україні. Створення православної церкви України (2018 р.) та значення цієї події для розвитку духовної культури України. Обрання Предстоятелем ПЦУ Єпіфанія. Вручення Вселенським патріархом Томосу православної церкви України.

Розширення міжнародних культурних контактів. Проблеми культурної взаємодії, культурного обміну в умовах глобалізації. Питання повернення національної писемної та мистецької спадщини в Україну. Особливості сучасної хвилі української міграції. Соціокультурне життя української діаспори. Діячі української культури в діаспорі.

Активізація вивчення культурного розвитку країни на регіональному рівні. Фестивальний рух у регіонах як форма стимулювання інтересу до різних форм культурної діяльності. Інші форми стимулювання художньої ініціативи. Найбільш помітні регіональні культурні ініціативи («Культурно-дозвіллеві комплекси краю», «Програма забезпечення населення українською книгою», «Програма підтримки творчих Спілок Рівненщини», «Розвиток культурно-дозвіллевої діяльності на Рівненщині на період до 2017 р.», соціально-культурні ініціативи бібліотек

Рівненщини: на прикладі діяльності обласних бібліотек м. Рівне тощо). Регіональна культурна практика в умовах реформування системи місцевого самоврядування.

Українська культура в контексті світового культурного процесу у третьому тисячолітті.

МОДУЛЬ 3. ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ КУЛЬТУРИ

Тема 10. Культура стародавніх цивілізацій

Культура первісного суспільства - умова виникнення давніх цивілізацій. Стародавні цивілізації як культурні феномени.

Географія та періодизація культур стародавніх цивілізацій.

Культури цивілізацій Сходу: Месопотамії, Китаю, Індії, Японії та Стародавнього Єгипту. Художні виміри та естетика східної культури.

Основні культурні досягнення культури Месопотамії.

Основні культурні досягнення цивілізації Стародавнього Єгипту.

Основні культурні досягнення цивілізації Стародавньої Індії.

Основні культурні досягнення цивілізації Стародавнього Китаю.

Основні культурні досягнення цивілізації Стародавньої Японії.

Антична культура Стародавньої Греції і Риму. Проблема переходу від хаосу до гармонії. Давньогрецька архітектура і пластичне мистецтво. Основні культурні досягнення Елліністичної цивілізації. Специфіка й витоки культури Стародавнього Риму. Основні культурні досягнення цивілізації Стародавнього Риму.

Культура населення Доколумбової Америки.

Вплив культури давніх цивілізацій на розвиток європейської та світової культури і мистецтва.

Тема 11. Культура Європейського Середньовіччя

Соціокультурна ситуація в середньовічній Західній Європі. Основні суперечності культури Середньовіччя та її місце і роль у становленні європейської культури.

Християнська теологія. Римо-католицька церква, її роль у розвитку середньовічної культури.

Особливості візантійської культури. Народження нової ідеології: від язичництва до християнства. Зародження раціоналізму. Спадщина візантійської культури.

Розвиток міст, виникнення університетів. Система освіти у середньовічних університетах Західної Європи. Теологічні ідеї Фоми Аквінського.

Архітектура та образотворче мистецтво. Виникнення романського стилю та його характеристика. Пізано-романський та романо-тосканський стиль в Італії. Пам'ятки романського стилю в Західній Європі.

Готичний стиль і схоластика. Пам'ятки готичного зодчества в Західній Європі. Готичні собори як синтез мистецтва.

Лицарська, видовищна та карнавальна культура. Поширення куртуазної культури у Франції, Німеччині. Середньовічна лірика та романс.

Поширення ліричної поезії вагантів. Мандрівний та релігійний театр. Вплив народної творчості на розвиток західноєвропейського епосу. Героїчний епос. «Пісня про Роланда» та «Пісня про Нібелунгів» як пам'ятки героїчних поем. Творчість французьких і німецьких поетів. Поезія трубадурів.

Органна музика. Середньовічне розуміння музики.

Три форми середньовічного мислення, зумовлені релігійно-філософськими концепціями: реалізм, символізм, маньєризм.

Вплив культури середньовіччя на світовий та європейський культурний розвиток. Середньовіччя як закономірний етап розвитку європейської культури.

Тема 12. Культура Відродження

Соціально-культурні передумови культури Відродження, її характерні риси. Джерела формування ренесансної культури: антична спадщина і спадщина «темних віків».

Проторенесанс. Раннє Відродження. Високе Відродження. Пізнє Відродження.

Відродження античності. Античний гуманізм. Антропоцентризм як структурний принцип нової системи цінностей. Відкриття світу і людини. Увага до людини, її реального земного життя. Нова концепція людської особистості і нова модель освіти. Формування ренесансного ідеалу людини.

Джерела наукового процесу епохи Відродження. Роль університетських центрів (Париж, Оксфорд) у концентрації наукової думки.

Тенденції синтезу та узагальнення в мистецтві. Центри Відродження. Італійське Відродження. Титани італійського Відродження: Леонардо да Вінчі, Рафаель Санті, Мікеланджело. Зворотна сторона титанізму.

Північне Відродження. Альбрехт Дюрер та його творчість: перспектива, пропорції, відповідність зображення натурі.

Ренесансне мистецтво Іспанії. Творчість іспанських художників Ян Ван Ейка та Ель Греко.

Філософія, наука, релігія, мистецтво, література. Геліоцентрична система Коперника та вчення про нескінченні світи Джордано Бруно. Розвиток соціально-політичної думки. Нікколо Макіавеллі. Томазо Кампанелла. Еразм Роттердамський.

Модифікація ренесансної культури: маньєризм, пантеїзм, макіавеллізм, утопізм. Релігійне життя епохи Відродження.

Поява протестантизму як результат розвитку вільнодумства епохи Відродження. Відродження і світовий культурний процес.

Тема 12. Культура Бароко

Реформація і генезис культури Нового часу. Реформація і контрреформація та їх наслідки для розвитку західноєвропейської культури.

Наукова революція XVII ст. та формування світоглядних засад культури Нового часу. Культурні домінанти новочасівських цінностей.

Духовна та релігійна криза в Західній Європі та її вплив на появу нового художнього стилю. Виникнення культури бароко. Характерні риси західноєвропейської культури бароко.

Еволюція пластичних мистецтв – малярства, скульптури, графіки, архітектури, декоративно-прикладного мистецтва.

Італійська барокова школа. Художня система «караваджизму». Творчість Джованні Лоренцо Берніні.

«Золоте століття» іспанського живопису: теми, герої, жанри.

Фламандське і голландське мистецтво XVII ст. як два полюси світовідчуття доби. Творчість Пітера Пауля Рубенса. Рембрандт Гарменс ван Рейн та його творчість. Поява нової художньої тематики – зображення повсякденного життя приватної людини та світу речей.

Барокова музика. Широке проникнення в музику світських елементів. Зародження нових музичних жанрів – опери, ораторії, інструментальної музики. Тематика поезії бароко як тематика марності усього суцього та появи небувалої життєлюбства і сили. Подвійність людського буття та розмежування життєвих цінностей на елементарні, натуральні, породжені потребами тіла та вищі, що пов'язані із високодуховними прагненнями і бажаннями. Духовне як надійна основа людського існування.

Тема 14. Культура доби Просвітництва

Соціально-культурні передумови Просвітництва та його характерні риси. Витоки та основні засади культури Просвітництва.

Розвиток науки, освіти, мистецтва, формування громадського життя.

Наукова революція другої половини XVII ст. Концепція освіченого абсолютизму, ідея цінності людини, критика церкви, патріотизм, осуд експлуатації людини людиною, утвердження самосвідомості й самооцінки особи.

Видатні філософи, науковці, діячі культури XVIII ст. Зростання ролі літератури в житті суспільства. Деїзм, космополітизм, раціоналізм. Концепція «віри в прогрес через розум».

Значення виховання у формуванні нової людини. Наука як найважливіша цінність людської життєдіяльності. Французьке Просвітництво.

Основні естетичні ідеї Іммануїла Канта.

Основні напрями мистецтва XVIII століття: стиль рококо, сентименталізм, класицизм. Стиль рококо як мистецтво «галантної доби». Сентименталізм як естетичне звернення до внутрішнього світу людини. Класицизм – провідний стиль у мистецтві. Чітка ієрархія жанрів.

Рационалістична картина світу і людини в ідеології Просвітництва та вплив на художню творчість. Особливості розвитку західноєвропейського мистецтва доби Просвітництва (архітектура, живопис, музика, театр). Творчість композиторів Йоганна-Себастьяна Баха, Георга-Фрідріха Генделя.

Тема 15. Культура Європи XIX століття

Соціально-культурні процеси в Європі у першій половині XIX ст. Новий соціальний і духовний досвід. Рационалізм, антропоцентризм, сцієнтизм, європоцентризм як світоглядні принципи культури XIX ст. Марксистська концепція людини: визнання людини як природної істоти. Індивідуалістична культура. Формування наукового світогляду європейської людини. Домінування експериментальної науки. Вплив гегелівської філософії на розвиток європейської культури.

Романтизм як світовідчуття і як напрям у мистецтві. Риси романтичного світогляду - прагнення до сильних і яскравих почуттів, інтуїтивності і підсвідомого, суверенності і самоцінності особистості. Глибокий інтерес до проблем національного духу та національної культури. Досягнення в музичній культурі, літературі.

Культурний та соціально-політичний розвиток Європи у другій половині XIX ст. Модернізація культури. Індустріалізація та її вплив на культуру. Інтерес до історичних наук.

Процес зближення та взаємодії світоглядних наук і художньої практики. Взаємозв'язок філософських шкіл (позитивізму, психоаналізу, інтуїтивізму) зі становленням і розвитком художніх напрямів (натуралізму, експресіонізму тощо).

Формування історичного погляду на особу і зумовленого ним художнього методу реалізму. Ф.Стендаль, Г.Гейне, О. де Бальзак.

Інтегративність європейської культури і поява кінематографа

Філософський песимізм, волюнтаризм. Творчість імпресіоністів та постімпресіоністів. Едуард Мане, Клод Моне, Огюст Ренуар, Едгар Дега, Каміль Піссарро, Альфред Сіслей та інші.

Розвиток образотворчого мистецтва, архітектури, літератури, театрального та музичного мистецтва.

Виникнення мистецтва модерну, його характерні риси (архітектура, образотворче, прикладне та станкове мистецтво, графіка). Причини виникнення стилю модерн. Символізм - естетико-філософська основа модерну.

Поширення ідей ірраціоналізму та поява декадентських настроїв в культурі Західної Європи як передвісників глибокої духовної кризи XX століття.

Тема 16. Світова культура XX – початку XXI століття

Суспільно-історичні процеси в Європі та світі у XX ст. та їх вплив на культурний розвиток. Загострення проблем гуманізму в житті і мистецтві.

Кризові явища в культурі XX - початку XXI ст. Соціальна мобільність культури. Технізація. Сцієнтизм і антисцієнтизм. Насилля і знущання над людьми як необхідна об'єктивна умова розвитку культури.

Модернізм як специфічний культурний феномен: своєрідна світоглядна та художньо-естетична реакція на поглиблення духовної кризи суспільства.

Теоретико-методологічні засади появи модерністської культури. Авангардистський живопис: драматизм входження нового в культурний процес. Творчість художників-авангардистів: Анрі Матісса, Пабла Пікассо, Васілія Кандінського, Сальвадора Далі. Функціоналізм в архітектурі.

Масова культура та її характерні риси. Перевага масової культури над елітарною. Соціалістична культура. Нові виражальні засоби в музиці. Поява модерністського театру. Мистецтво кіно. Розвиток шоу-бізнесу. Телебачення та комп'ютерні технології в культурі та мистецтві.

Поява постмодернізму. Творець поп-арту Енді Ворхол. Розвиток рок-культури як своєрідного феномену ХХ століття. Сучасний рок як вираження кризової фази світової культури.

Культурна самобутність народів світу. Глобалізація – характерна ознака культурного розвитку людства у ХХ – ХХІ століттях. Діалог культур Заходу і Сходу.

Видатні діячі культури і мистецтва ХХ-ХХІ століть. Вплив світових культурних процесів ХХ –ХХІ ст. на розвиток української культури.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Рівень професійної компетентності вступників оцінюється за 200-бальною шкалою.

Критерії оцінювання знань вступників встановлюються у нормах чотирьох рівнів досягнень (початкового, середнього, достатнього, високого) за ознаками правильності, логічності, обґрунтованості, цілісності відповіді; обсягу, глибини та системності знань (в межах Програми); рівнів сформованості навчальних та предметних умінь і навичок, володіння розумовими операціями (аналізу, синтезу, порівняння, класифікації, узагальнення тощо); самостійності оцінних суджень.

I рівень – початковий. Відповіді вступника не опанував зміст програми вступного іспиту, теоретичні знання з теорії культури та історії української і зарубіжної культури елементарні, фрагментарні. У відповідях на практичні та творчі завдання вступника не виявляє самостійності, демонструє невміння аналізувати культурологічні процеси. Відсутнє знання та володіння термінологією.

II рівень – середній. Вступник володіє певною сукупністю теоретичних знань, практичних умінь, навичок, здатний виконувати завдання за схемою, володіє елементарними вміннями здійснювати пошукову, евристичну діяльність, самостійно здобувати нові знання.

III рівень – достатній. Вступник знає істотні ознаки понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй і бракує власних суджень.

IV рівень – високий. Передбачає глибокі знання з історії культури, вміння застосовувати знання творчо, здійснювати зворотній зв'язок у своїй роботі, самостійно оцінювати різноманітні культурологічні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію. Відповідь вступника свідчить про його вміння адекватно оцінити власні здібності, можливості, рівень домагань, психологічні особливості; вибрати найефективніший варіант поведінки в тій чи іншій ситуації; регулювати власні емоційні стани, долати критичні педагогічні ситуації тощо.

Таблиця відповідності рівнів компетентності значенням 200-бальної шкали оцінювання відповідей вступників під час фахового випробування

Рівень компетентності	Шкала оцінювання	Національна шкала оцінювання
Початковий відповіді вступника невірні, фрагментарні, демонструють нерозуміння програмового матеріалу в цілому	0-99	незадовільно
Середній відповіді вступника визначаються розумінням окремих аспектів питань програмного матеріалу, але характеризується поверховістю та фрагментарністю, при цьому допускаються окремі неточності у висловленні думки	100-149	задовільно
Достатній відповіді вступника визначаються правильним і глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу, але при цьому допускаються окремі неточності непринципового характеру	150-179	добре
Високий відповіді вступника визначаються глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу	180-200	відмінно

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Світова та українська культура. Львів : Світ, 2004. 344 с.
2. Акимович Є. О. Українська культура в історичному вимірі (IX – ХУІІ ст.). Одеса : Маяк, 2009. 496 с.
3. Анучина Л. В., Гребенюк Н. Є., О. А. Лисенко О. А. Українська та зарубіжна культура. Харків : Одиссей, 2006. 375 с.
4. Аспекти морфології культури України : генезис, топологія. Київ : ІК АМ України, 2011. 286 с.
5. Багацький В. В., Кормич Л. І. Культурологія : історія і теорія світової культури ХХ ст. Київ : Кондор, 2004. 302 с.
6. Білоцерківський В. Я., Шейко В. М. Історія української культури. Київ : Знання, 2009. 413 с.
7. Висоцький О. Ю. Історія української культури. Дніпропетровськ : НМетАУ, 2009. 130 с.
8. Виткалов В. Г. Українська культура. Сторінки історії ХХ століття. Рівне : Вертекс, 2005. 640 с.
9. Виткалов В. Г. Спеціальна підготовка здобувачів вищої освіти за ступенем бакалавра спеціальності 034 - «Культурологія». В. Г. Виткалов, Л. К. Костюк, Н. Г. Шолудько та ін. Рівне : РДГУ, 2016. 206 с.
10. Виткалов С. В. Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності. Рівне : ПП ДМ, 2012. 416 с.
11. Виткалов С. В. Культурно-мистецька Україна в регіональних вимірах : митці, художні колективи та організатори культурно-мистецького життя краю. Рівне : Дятлик М., 2014. 362 с.
12. Виткалов С. В. Українська культура. Рівне : РДГУ, 2015. 195 с.
13. Виткалов С. В. Історіографія культури України. Рівне : РДГУ, 2016. 186 с.
14. Гончарова О. М. Художні музеї США та Канади. Київ, 2018.
15. Греченко В. А., Чорний І. В., Кушнерук В. А., Рижко В. А. Історія світової та української культури. Київ : Літера, 2000. 464 с.
16. Зарубіжні українці. Етнографічний довідник. Київ : Україна, 1991. 256 с.
17. Європейська та українська культура в нарисах. За ред. І. З. Цехмістро, В. І. Штанько, В. С. Старовойт та ін. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 320 с.
18. Історія декоративного мистецтва України : У 5 т. Т. 5. [голов. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2016. 546 с.
19. Історія української культури. За заг. ред. І. Крип'якевича. Київ: Либідь, 2002. 456 с.
20. Історія української культури. Енциклопедія. В 5 тт. Київ : Українська енциклопедія ім. М. Бажана, 2001-2016.
21. Історія української та зарубіжної культури. С. М. Клапчук, Б. І. Білик, Ю. А. Горбань та ін. Київ : Знання-Прес, 2007. 358 с.
22. Історія українського театру. У 3 томах / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського; редкол.: Г. А. Скрипник (голова) та ін. Київ, 2017. Т. 1: Від витоків до ХХ століття / Редкол. Тому : І. Юджін (відп. ред.). 2017. 676 с.
23. Качкан В. А., О. Б. Величко, Н. М. Божко та ін. Історія української культури. Київ : Медицина, 2014. 231 с.
24. Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. Київ : Інститут історії України НАН України, 2013. 566 с.
25. Корній Л. П. Історія української музичної культури від давнини до початку ХХ століття. Київ : Муз. Україна, 2018. 364 с.
26. Корінний М. М., Шевченко В. Ф. Короткий енциклопедичний словник з культури. Київ : Україна, 2003. 384 с.
27. Культурологія: теорія та історія культури. За ред. І. І. Тюрменко, О. Д. Горбула. Київ : ЦНЛ, 2004. 254 с.
28. Культурологія : Могилянська школа. Київ, 2018.

29. Культурологія : українська та зарубіжна культура. М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін. Київ : Знання, 2004. 567 с.
30. Лекції з історії світової та вітчизняної культури. За ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника. Львів : Світ, 2005. 568 с.
31. Личкова В. А., Юайхулліна Г. Етнокультурологія. Київ : НАКККіМ, 2018.
32. Наливайко Д. Очима Заходу. Рецепція України в Західній Європі XI-УІІ століть. Київ : Основи, 1996. 456 с.
33. Огієнко І. Українська культура. Київ : Довіра, 1992. 141 с.
34. Пальм Н. Д., Гетало Т. Є. Історія української культури. Харків : Вид. ХНЕУ, 2013. 296 с.
35. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ : АртЕк, 2001. 728 с.
36. Тексти культури: дослідження, інтерпретація. Київ : Ін-т культурології НАМ України, 2017.
37. Хома І. Я., Сова А. О., Мина Ж. В. Історія української культури. Львів : Видавництво «Львівської політехніки». 2012. 356 с.
38. Хоменко В. Я. Українська і світова культура. Київ : «Україна», 2003. 336 с.
39. Черепанова С. О. Українська культура: історія і сучасність. Львів : Світ, 1994. 456 с.
40. Шевнюк О. Л. Культурологія. Київ : Знання-Пресс, 2004. 346 с.
41. Шейко В. М., Тишевська Л. Г. Історія української культури. Київ : Кондор, 2008. 264 с.
42. Шейко В. М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури. Київ : Знання, 2011. 271 с.
43. Шейко В. М., Гаєвська Т. І. Культура України: історико-культурологічні виміри. Київ, 2016.
44. Чорна Н. В., Горячківська Г. М. Історія української культури. Харків : ХНУРЕ, 2012. 200 с.
45. Ясь О. В. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок ХІХ - 80-ті роки ХХ ст.): У 2 ч. / за ред. В. А. Смолія. Київ, 2014. Ч. 1. 587 с.
46. Ясь О. В. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок ХІХ - 80-ті роки ХХ ст.): У 2 ч. / за ред. В. А. Смолія. Київ, 2014. Ч. 2. 650 с.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС

Сайт приймальної комісії Рівненського державного гуманітарного університету: vstup-rdgu.info/

Сайт наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету: library.rshu.edu.ua/

Сайт кафедри культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету: kulturologiya.rv.ua/